

Info PRO EUROPA

BULETIN INFORMATIV AL LIGII PRO EUROPA, NR. 5 / 1995

zilele Europa napok

Tîrgu-Mureş - Marosvásárhely - Neumarkt
2-20 mai 1995

Ideea europeană, sau poate mai exact ideea pan-europeană, nu este o invenție a zilelor noastre, chiar dacă în receptoarele de fabricație estică a pătruns doar în ultimii cinci ani. De la "Manifestul european" al lui Richard Coudenhove-Kalergi din 1924 și "Memorandumul despre organizarea unui regim de uniune federală europeană" redactat de Saint-John Perse în 1930, pînă la îndemnul lui Winston Churchill de după război, Congresul de la Haga din 1948, unde s-a născut Mișcarea Europeană și "Mesajul către europeni" redactat de Denis de Rougemont, ideea pan-europeană a avut o preistorie mai mult decît agitată. Teoreticianul propriu-zis al ideii pan-europene moderne este considerat, totuși, Jean Monnet, care în Memoriile sale scria în 1948: "Eu cred că doar prin crearea unei federații a Occidentului, cuprinzînd și Anglia, ne vom putea regla problemele în timp și vom putea împiedica războiul", iar cel care a pus în practică aceste idei, considerat "cel de al doilea părinte", a fost francezul de origine germană, Robert Schuman, care la 9 mai 1950, lansînd planul care urma să-i poarte

numele, a rostit celebra frază: "Europa nu se va face printr-o lovitură, nici printr-o construcție de ansamblu: ea se va face prin realizări concrete creînd mai întîi o solidaritate de fapt". În numele acestei "solidarități de fapt" care a transformat Europa războaielor în Europa bunăstării - aniversînd totodată și cincizeci de ani de la sfîrșitul războiului mondial -, a organizat și

Karen Fogg, ambasadoarea Uniunii Europene, vernisînd expoziția *Piețele Orașelor Europene*

Centrul Inter-cultural al Ligii Pro Europa, cu sprijinul Fundației Heinrich Böll din Germania și al Uniunii Europene, seria de manifestări civice și culturale care au dorit să marcheze în mod demn aceste momente istorice. Deși nimic nu era mai departe de noi decît dorința festivismului, manifestările au avut în mod inevitabil și o oarecare atmosferă sărbătorească, datorată mai ales simbolisticii evenimentului.

Seria manifestărilor a început în data de 2 mai cu vernisarea expoziției itinerante "Piețele orașelor din Europa" în holul Palatului Culturii din Tîrgu-Mureș, vernisaj onorat de prezența dnei Karen Fogg, ambasadoarea Uniunii Europene la București și a reprezentanților autorităților locale și județene.

Adrian Marino - cu ocazia lansării cărții: *Pentru Europa* la librăria Romulus Guga

(continuare în pagina 3)

Autoritățile locale și Presa

În ziua de 26 mai a.c., la sediul Ligii Pro Europa a avut loc o masă rotundă din seria activităților programului CEBEMO-Olanda, care au ca scop promovarea pluralismului la nivel local, respectiv stabilirea unor relații naturale (egalitate, întraajutorare, comunicare permanentă) între diferitele componente ale societății civile: organizații neguvernamentale (organizații feministe/de tineret/de caritate)-presă-autorități locale.

Bucurându-se de prezența domnului primar Nagy Victor, a domnului vice-primar Gheorghe Călianu, a domnului arhitect șef Fișuș Dan și respectiv a domnului Vasile Moldovan din partea primăriei municipiului, întâlnirea, deși a avut mereu tendința de a devia într-o conferință de presă, a stabilit căi concrete de legături ale reprezentanților mediei locale, deci ale celor care țin legătura cu cetățenii, cu conducerea administrației municipiului.

S-au discutat modalitățile de informare a presei, prin reintroducerea unor conferințe săptămânale de presă în ultimul timp complet uitate, această uitare fiind percepută de presă ca ignorarea ei, cât și prin asigurarea accesului la informații, atunci când este cazul.

Realizarea unei colaborări între partenerii de discuții, necesară și utilă tuturor cetățenilor municipiului, a fost de fapt prioritatea și scopul declarat al mesei rotunde. Bineînțeles, fiecare din părți și-a căutat și găsit scuze pentru lipsa acestei colaborări încercând să arunce discret pisica moartă în ograda vecinului sau a altuia, mai îndepărtat. Astfel, domul primar Nagy Victor a arătat că lipsa de personal și blocarea angajării personalului suplimentar a constituit o frână în relația cu mass-media, lucru din care primăria a avut numai de pierdut. Domnul Fișuș Dan a subliniat deschiderea compartimentului de urbanism către presă și populație în ceea ce privește circulația informației în ambele sensuri și a arătat că lipsa de operativitate a justiției întârzie mult clarificarea unor probleme, implicând ilegalități comise de persoane fizice sau juridice (amplasarea unor construcții în locuri nepermise).

O altă frână în activitatea primăriei este considerată birocrația și centralizarea încă existentă - a fost opinia domnului vice-primar Gheorghe Călianu. Dinsul a subliniat și necesitatea și respectiv utilitatea unor întâlniri mai dese cu reprezentanții mass-media locale.

(continuare în pagina 9)

BIBLIOTECĂ

- Noi intrări în biblioteca LPE -

POLITICĂ

Comunitatea Europeană - Competition Policy

Guvernul României - Doi ani de guvernare (noiembrie '92 - noiembrie '94)

Elena Zamfir - Cătălin Zamfir: **România în context european**

Guvernul României - Cartea albă a reformei asigurărilor sociale și pensiei

MINORITĂȚI

Guvernul României: **Învățămîntul cu predare în limba minorităților naționale din România**

Elena Zamfir - Cătălin Zamfir: **Țiganii, între ignorare și îngrijorare**

ISTORIE

Index on censorship 3/1995 - Rescrierea istoriei

CULTURĂ

Köllő Károly: **Confluente literare Memorialul lui Nagy Szabó Ferenc din Tîrgu-Mureș (1580-1658)**

REVISTE

NZZ-Folio nr. 4 și 5/1995: „Vremea”, respectiv „După războaie”;
Revista de drepturile omului (IRDO) nr.3/94
Balkan-warreport nr. 33 (mai 1995) etc.

Seminar OSCE la Varșovia

Între 4 și 7 aprilie a avut loc la Varșovia seminarul OSCE intitulat **“Construirea bazelor societății civile: libertatea de asociere și ONG-uri”**, seminar la care, în afara reprezentanților oficiali din 54 de state, au fost invitate și 150 de ONG-uri din țările membre ale OSCE. Între aceste ONG-uri, au fost prezenți reprezentanți ai APADOR-CH, Asociația Pro Democrația, Focus Eco Center, Fundația Soros, Liga Pro Europa, Romani CRISS și Societatea de Istoria Naturii NIMPHAE, din România.

Programul seminarului a început cu o ședință plenară, ocazie cu care conducătorii delegațiilor și-au exprimat punctele de vedere în legătură cu tematica seminarului. Singura excepție a fost delegația română, dl Dumitru Ifrim, director al Departamentului de Relații Parlamentare în cadrul Ministerului de Externe, rostind un text în care a reușit să-l îmbine pe Ion Creangă cu Samuel Beckett, fără însă să se refere deloc la situația ONG-urilor din țară. Un text care putea fi rostit și la o masă festivă sau la inaugurarea unui nou port naval. Acest text, multiplicat, a fost împărțit tuturor participanților, care au rămas stupefiați nu numai de conținut, dar și de calitatea redactării, plină de greșeli și corecturi ulterioare.

În următoarele zile discuțiile s-au desfășurat în două grupuri. Primul grup a avut ca tematică dreptul la asociere sub aspectul administrativ, legislativ și financiar, iar al doilea - construirea unor programe atractive pentru populație pentru a influența guvernele. ONG-urile au avut un rol deosebit de important în acest seminar, exprimând puncte de vedere care nu coincideau întotdeauna cu cel al oficialilor. O mare parte a discuțiilor s-a axat pe relația ONG-guverne, ONG-organizații internaționale. Relativ la relațiile dintre ONG-uri și guverne s-a putut constata o diferență între țările Europei de Vest, unde ONG-urile sînt considerate utile de guverne, și unde poate fi vorba de o colaborare, țările Central-Europene, unde ONG-urile sînt consultate în unele probleme - și țările Est-Europene, unde ONG-urile sînt tolerate. În această privință a apărut o mică disensiune între oficialitățile care au reprezentat România (ei considerînd Consiliul pentru Minorități un ONG cu care relațiile guvernului român sînt foarte bune) și reprezentanții ONG-urilor din România, care au atras atenția asupra existenței unor “GONGO”-uri (“organizații neguvernamentale” create de guvern) în țară, cu scopul de a prezenta în exterior o situație mai frumoasă decît cea reală.

În ultima zi s-a desfășurat ședința plenară de închidere, ocazie cu care s-au tras cîteva concluzii importante: ONG-urile, care reprezintă o parte a societății civile, pot colabora activ cu guverne pentru rezolvarea unor probleme.

(continuare în pagina 4)

zilele Europa napok

(continuare din pagina 1)

Cu același prilej a avut loc și premiera Corului multicultural de copii al Ligii Pro Europa, condus de dna Mariana Oană, care a interpretat cîntece ale comunităților naționale din Transilvania în limbile respective.

Tot în ziua de 2 mai, după amiază, a avut loc în Salonul Alb al Hotelului Continental conferința dnei Karen Fogg intitulată: **“România și integrarea europeană”**, la care au fost invitați reprezentanți ai diferitelor partide politice, ai organizațiilor neguvernamentale, ai autorităților locale, oameni de afaceri, reprezentanți ai presei, un numeros public.

În data de 9 mai s-au desfășurat de asemenea două prestigioase manifestări, orașul nostru avînd de această dată alți oaspeți de seamă. Mai întîi a avut loc la Librăria Romulus Guga lansarea volumului **“Pentru Europa”** de Adrian Marino, în prezența autorului și a editorului acestuia, dl Silviu Lupașcu de la Editura Polirom din Iași, prezentarea fiind făcută de dna Smaranda Enache, iar în după amiaza aceleiași zile a avut loc în Sala Mică a Palatului Culturii, masa rotundă intitulată **“Din Europa spre Europa”**.

Au participat distinși oaspeți din București și Cluj: dna Mariana Celac, arhitectă, membră a Grupului pentru Dialog Social; dl Horváth Andor, scriitor, profesor la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj, fost ministru adjunct al culturii; Thomas Kleininger, filozof, traducător, membru al Grupului pentru Dialog Social, directorul Editurii RAO; Adrian Marino, scriitor, eseist, laureat al Premiului Herder; Valentin Stan, lector la Universitatea București, membru al Centrului de Studii Internaționale din cadrul Grupului pentru Dialog Social; Horia

Din Europa spre Europa. De la stînga la dreapta: Adrian Marino, Smaranda Enache, Valentin Stan, Horváth Andor și Horia Andreescu

Andreescu, dirijor, directorul muzical al Orchestrei Simfonice Radio. Dezbaterea ce a durat mai multe ore și a suscitat interesul unui public numeros, provenit din mediul academic, politic, social, cultural, ecleziastic etc. s-a concentrat pe ideea europeană cu multiplele sale fațete, șansele și dificultățile integrării europene a României, riscurile și câștigurile acestei integrări.

În seara zilei de 12 mai, Horia Andreescu a dirijat un concert simfonic extraordinar de prime audiții de Șt. Niculescu, Mendelssohn-Bartholdy și Gounod, dedicat Zilei Europei, în Sala Mare a Palatului Culturii, concert al cărui solist a fost violonistul Fátyol Rudolf din Satu Mare, co-președintele filialei din acest oraș a Ligii Pro Europa.

Seria manifestărilor dedicate Zilelor Europei din acest an s-a încheiat la 20 mai cu ediția a doua a Crosului Pro Europa, desfășurat pe un traseu de 5 km prin centrul orașului Tîrgu-Mureș, la care au participat din nou mai multe sute de alergători amatori, veterani și atleți de performanță -din rîndul cărora se cade să remarcăm participarea unor personalități ale atletismului românesc ca dl Dumitru Tălmăciu sau dna Dumitrescu -, alergînd împreună concetățeni de-ai noștri de diferite sexe, vârste, naționalități, credințe sau convingeri politice, într-un spirit de normalitate și conviețuire pașnică.

Datorăm mulțumiri pentru sprijinul material acordat organizării acestui “festival” al spiritului european Fundației Heinrich Böll din Germania și Uniunii Europene exprimîndu-ne speranța ca în viitor această serie de manifestări să poată chiar deveni un Festival al Europeanismului ca o permanență, cu reale șanse de ne apropia de sistemul de valori a căror însușire ne-am fixat-o drept scop. (E.Sz.)

Crosul PRO EUROPA

Buget și gestiune locală

În organizarea comună a *Fundației Est Libertés*, a *Partidului Alianței Civice*, a *Uniunii Democratice a Maghiarilor din România* și a *Ligii Pro Europa*, în zilele de 28-29 Aprilie a.c. s-a desfășurat în Sala Mică a Palatului Culturii din Tîrgu-Mureș seminarul intitulat „**Buget și Gestiune Locală**”. Seminarul, la care au fost invitați primari și consilieri locali din județele Brașov, Harghita, Mureș, Cluj, Alba, Maramureș, Satu Mare, Bistrița ca și reprezentanți ai opoziției, a avut două părți distincte: în prima parte (vineri, 28 aprilie și prima parte a zilei de sîmbătă) conferențiarilor francezi *dl. Jean Louis Caron* Administrator Teritorial, fost Secretar General al Primăriei, Viceprimar al localității Rueil-Malmaison (Hauts de la Seine), Președintele Asociației Absolvenților Școlii Naționale de Administrație Publică și *dna. Jacqueline Legrand*, Secretar General al Primăriei localității Huilles, au prezentat o suită de expuneri, care au trecut în revistă concepte de importanță majoră din practica financiară și de gestiune a administrațiilor publice locale, ca: *Elaborarea și conținutul bugetului local, Principii generale ale bugetului și contabilității administrațiilor publice locale, Taxe și impozite locale, Execuție și control bugetar, ș.a.*

Suita de expuneri a conferențiarilor francezi, un curs vizînd de fapt gestionarea bugetelor administrațiilor publice locale, destinat primarilor și consilierilor locali, a mai fost prezentată în cîteva orașe din Bulgaria, în România, însă, numai la Tîrgu Jiu. În afară de metode și principii de administrare locală, în expuneri s-au arătat și posibilități concrete de punere în practică, respectiv exemple ale unor primari francezi care au relevat unele căi interesante, alternative de acțiune, ce lipsesc deocamdată din „arsenalul” primarilor și consilierilor din România, lipsa acestora datorîndu-se în special lipsei de experiență. De remarcat însă faptul că toate aceste acțiuni alternative au avut la bază angajamentul personal al reprezentanților administrațiilor locale în cauză.

Părerea expozanților a fost că „publicul din România a fost mult mai interesat de teme abordate decît cel din Bulgaria, fapt arătat de numărul foarte mare de întrebări adresate „profesorilor.”

Interesul special manifestat poate fi explicat în parte și de asemănarea legislației românești cu cea franceză (Legea nr.69/1991 a Administrației Publice Locale din România fiind elaborată după modelul Legii Descenzualizării din 1982 din Franța, aducîndu-se unele mici modificări în favoarea Guvernului), dar credem că interesul se datorează deopotrivă și profesionalismului funcționarilor publici.

În după amiaza zilei de sîmbătă, 29 aprilie, în continuarea expunerilor, a avut loc o dezbateră a problematicii legislației în domeniul administrațiilor locale, condusă de președintele Comisiei pentru Administrație Publică Locală, domnul Mircea Ciumara, și moderată de vicepreședintele *Fundației Est Libertés*, domnul Mihnea Berindei, dezbateră ce a trecut în revistă punctul de vedere al opoziției parlamentare față de lipsa unor legi fundamentale la care Legea Administrației Publice Locale conține trimiteri (Legea Patrimoniului și Legea Bugetelor Locale) și, respectiv, față de autonomia administrativă a autorităților locale.

Ca punct de pornire a servit o scurtă prezentare a poziției și intențiilor Convenției Democratice din România, ținută de domnul Ciumara, care a fost urmată de întrebări și completări din sală. Invitații francezi, aflați de data aceasta în rîndurile auditoriului, au cerut explicații de ordin tehnic în legătură cu unele idei expuse, iar în ceea ce privește legile lipsă care ar trebui să funcționeze, s-au arătat uimiți de persistența acestei situații. Au fost de acord că în astfel de împrejurări principiile, metodele și exemplele anterior expuse nu pot fi aplicate și folosite întocmai în România.

O temă foarte sensibilă s-a dovedit a fi problematica autonomiei locale. A fost necesară sublinierea în repetate rînduri

a diferenței dintre autonomia administrativă și cea culturală. Cel puțin atunci cînd s-au purtat discuții cu/de către reprezentanți ai Uniunii Democratice a Maghiarilor din România. În contextul implementării unei autonomii locale prima problemă care s-a ridicat a fost cea a garanțiilor loialității minoritarilor. Presumpție de nevinovăție nu a existat. Regretabil este faptul că într-o astfel de atmosferă eforturile de implementare a unei autonomii administrative ale întregii opoziții se irosesc. Cîștigătoare este doar centralizarea.

Scopul manifestărilor de felul seminarului în cauză este acela de implementare a unui sistem de autoadministrare locală. Sperăm că atingîndu-și scopul —, aceasta a fost părerea majorității participanților —, se vor aplatina și disensiunile dintre niște parteneri care în fond urmăresc aceleași rezultate.

(B. B. L.)

Seminar OSCE la Varșovia

(continuare din pag. 2)

Ele, nefiind organizații politice, nu urmăresc creșterea capitalului politic, ci caută soluții practice pentru probleme care uneori par neesențiale, dar sînt realmente importante. Datorită mobilității și eficienței lor, nu pot fi ignorate nici de organizațiile internaționale. S-a dovedit că ONG-urile, implicîndu-se în detensionarea unor conflicte, au înregistrat succese într-un interval de timp scurt.

Pentru reprezentatul unui ONG din România, participarea la un astfel de seminar este un eveniment deosebit. Datorită sprijinului oferit de un ONG din Olanda (CEBEMO), am avut ocazia nu numai de a-mi lărgi cunoștințele legate de structurile europene sau de funcționarea ONG-urilor, dar și posibilitatea de a stabili noi contacte cu diferite organizații de drepturile omului din Europa și America de Nord.

(H.I.)

Stereotipii și modele comportamentale în dezbateri la Alba Iulia

În cadrul programului intitulat „**Îmbunătățirea relațiilor interetnice în Transilvania**“, finanțat de *National Endowment for Democracy*, în data de 29 aprilie 1995, la Alba Iulia, *Liga Pro Europa*, în colaborare cu *Clubul pentru ecologie și Turism Montan „Albamont”*, a organizat seminarul „Stereotipiile - sursă a tensiunilor interetnice”.

Luând în considerare importanța temei enunțate, *Liga Pro Europa* a invitat unii dintre specialiștii de marcă în domeniul sociologiei, psihologiei și al problemelor minorităților: dl. prof. **Pavel Câmpeanu**, sociolog, (*Centrul Independent de Cercetări Sociologice din București*), dna. **Vera Câmpeanu**, expert în problemele minorităților, (*APADOR-CH din București*), Dl. asist. **István Horváth**, psiholog, (*catedra de sociologie a Universității „Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, Centrul de Cercetare a Relațiilor Interetnice din Transilvania*), dl. prof. **Zoltán Rostás**, sociolog, (*Facultatea de Jurnalism din București*) și dl. prof. **Mihály Tapolyai**, psiholog, (*Universitatea Internațională Creștină din Kansas, profesor asociat al Universității „Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca*). Din partea organizatorilor, în calitate de gazde și moderatori ai discuțiilor, au participat dna. **Smaranda Enache**, Co-președintă a *Ligii Pro Europa*, și dl **Elek Szokoly**, Directorul *Centrului Intercultural al Ligii Pro Europa*.

Subiectul anunțat a atras un mare număr de participanți din Alba Iulia și localitățile învecinate - reprezentanți ai unor organizații neguvernamentale, reprezentanți locali ai partidelor, primari, viceprimari, cadre didactice universitare și preuniversitare, studenți.

Seminarul a fost deschis de dna. **Smaranda Enache**, moderator al primei sesiuni a seminarului.

Primul vorbitor a fost reputatul sociolog **Pavel Câmpeanu**, care a prezentat referatul intitulat „**Stereotipii cu geometrie variabilă**”, tratând, în principal, trei subiecte: (1) modul de formare al stereotipiilor; (2) modul de transformare al stereotipiilor; (3) modul de manifestare al acestora în perioadele de tranziție.

Distinsului profesor **Pavel Câmpeanu**, ca pentru a demonstra continuitatea valorii peste generații, i-a urmat foarte tânărul asistent universitar **István Horváth**. Dînsul a vorbit despre funcțiile stereotipiilor, despre dimensiunile obiective (religia, limba vorbită) și cele subiective (imaginea creată

despre o anumită minoritate, autostereotipii, heterostereotipii etc.) ale etnicității. Tema dezbătută, a fost exemplificată foarte sugestiv folosindu-se imagini specifice spațiului geografic în care trăim, caracteristici ale uneia sau alteia dintre minoritățile care conviețuiesc aici, imagini pe care o minoritate etnică sau alta și-a format-o despre ea însăși sau despre celălalte etnii.

Domnul profesor **Mihály Tapolyai** a încheiat prima sesiune a seminarului printr-o prezentare analitică a modelelor comportamentale, rolul important jucat de învățămînt în crearea acestora - prezentare precedată de un scurt exemplu privind

problemele minorităților naționale prin prisma situației specifice Statelor Unite ale Americii. După prezentarea referatelor din cadrul primei sesiuni a seminarului au avut loc discuții libere axate pe aspecte practice care intervin în chiar procesul de formare a omului, cel al învățămîntului, problema manualelor școlare, factori care pot influența pozitiv

De la stînga la dreapta:
Pavel Câmpeanu, Smaranda Enache, Tapolyai Mihály, Horváth István

relațiile interetnice etc. Au fost adresate întrebări conferențiarilor, pe marginea materialelor prezentate.

Cea de-a doua sesiune a seminarului a debutat prin alocuțiunea dnei. **Vera Câmpeanu**, expert în problemele minorităților, privind cazuistica legată de conflictele interetnice - atacurile îndreptate împotriva romilor, soldate cu morți și răniți - cazuri nesoluționate, fenomenul social - conflict interetnic.

Domnul **Zoltán Rostás** a tratat problematica stereotipiilor în perspectiva culturii politice, prezentînd importanța acestui aspect în înțelegerea corectă a condițiilor specifice conviețuirii mai multor etnii în cadrul aceluiași spațiu geografic.

Moderatorul celei de-a doua sesiuni a fost domnul **Elek Szokoly**.

Au continuat după cea de-a doua sesiune discuțiile libere, abordîndu-se teme ca Recomandările 1201, 1203, categorii generatoare de/categorii țintă ale stereotipiilor.

În încheiere dorim să mulțumim *Clubului de Speologie și Turism Montan „Albamont”*, doamnei Marioara Pușcaș, domnului Dorin Iancu, domnișoarei Călina Bușiu pentru ajutorul acordat și ospitalitatea cu care ne-au tratat.

(continuare în pagina 9)

Toleranța prin educație multiculturală

Seminarul „Toleranță prin educație multiculturală” (finanțat de NED-SUA), desfășurat la Casa Sindicatelor din Sfintu-Gheorghe la data de 27 mai 1995 a întrunit deopotrivă oficialități și specialiști interesați în domeniu, localnici și invitați reprezentând diverse instituții, ocupații și, nu în ultimul rând, opinii.

Din partea Consiliului pentru Minorități Naționale de lângă Guvernul României, dl. **Ioan Mihaș** a făcut în expozeul său o caracterizare, din optica guvernamentală, a trecutului apropiat și a prezentului în domeniul relațiilor interetnice din România. Actul educațional este important în preîntâmpinarea unor stări conflictuale de natură interetnică, a subliniat dînsul. Datorită laturii sale informative, educația multiculturală dezvoltă înțelegerea valorilor culturale autentice ale „celuilalt”. Toleranța se deprinde din familie și se cultivă ca și climat social atât în formele

de educație preșcolară cît și în cea școlară. Observația sa privitoare la absența istoriei minorităților etnice din manualele de istorie a României a fost reluată și discutată ulterior de mulți participanți la seminar.

În continuare, D-na **Hannelore Baier**, ziaristă independentă reprezentînd Forumul Democratic al Germanilor din Sibiu, a făcut o interesantă expunere a conceptului „Toleranței prin învățare interculturală”. Arătînd că programele de educație interculturală au ca scop formarea spiritului solidarității, păcii și toleranței, opus țelurilor naționalist-

patriotarde, dînsa a scos în evidență faptul că formarea interculturală în țările vestului european este un răspuns pedagogic la diversificarea numărului limbilor și culturilor în societățile acestor țări. După opinia sa formarea interculturală este un proces complex ce parcurge o serie de etape, după cum urmează: perceperea a ceea ce este „străin”, sau „altfel”, surprinderea reacției emoționale față de alteritate, perceperea și recunoașterea unor fixații sau stereotipii față de ceea ce este străin, realizarea unei comunicări autentice prin dialog, și acceptarea bi- sau multilingualității pe

activității pe tărîm cultural care nu numai că propagă, dar se și constituie ca manifestări ale multiculturalității.

Din ideile expuse de dl. **Csörtán Ferenc**, care a reprezentat Ministerul Culturii, am distins observația privind tendința de expansiune culturală a Occidentului european după 1989, în direcția recîștigării țărilor central- și est-europene, rupte vremelnice de dominația comunistă. Dînsul a observat, alături de dimensiunea creștină a Europei, prezența uneia evreiești și a alteia islamice, insuficient cercetate. Răspunzînd unor reproșuri făcute de

antevorbitori privind insuficiența sau imperfecțiunea instituțiilor de stat în rezolvarea problemelor de natură educațională, dl. Csörtán arăta că legitimitatea demersului social se face prin proceduri democratice, prima și cea mai importantă fiind votul. Imperfecțiunea demersului nostru, adică a votului, cauzează im-

Seminarul NED - Sfintu Gheorghe

cale empatică.

Dl. **Ion Moiescu**, din partea Fundației „Inter-Ethnos”, s-a axat în discursul său pe propriile experiențe de viață. Recrudescența naționalismului nu este decît o manifestare particulară a crizei de identitate, a spus domnia sa. Legînd intrinsec identitatea de trupul sau ființa proprie și nu de haina ce-o învelește, dînsul a conchis că „doar cine n-are identitate, mereu se teme că-i furat”.

În partea a doua a seminarului, adică după amiază, D-na **Anamaria Pop** reprezentînd filiala din Satu Mare a Ligii Pro Europa, a prezentat aspecte ale

perfectiunea instituțiilor. Privind retrospectiv lucrările seminarului, domnia sa a opinat că multitudinea de întrebări și discuții, excluzîndu-se concluziile pripite de orice natură, vor face utilă această manifestare.

De fapt absența în acest colț de țară a dialogului dintre exponenții Puterii și ai Opoziției a făcut ca seminarul să capete, cu precădere în a doua sa parte, un pronunțat caracter de dezbatere, schimburile de idei prelungindu-se pînă tîrziu spre seară. Asistența și-a exprimat unanim disponibilitatea de a participa și pe viitor la asemenea activități. (M.S.)